

سیر تحول هویت معماری شهر تهران در خانه های دوره قاجار تا پهلوی دوم (نمونه موردی: خانه امام جمعه تهران دوره قاجار و خانه تیمور تاش دوره پهلوی اول)

محمد بهزادپور^۱، مریم دوگر^۲، مهناز سلیمانی^۳

^۱ گروه معماری، واحد هشتگرد؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ هشتگرد؛ ایران.

^۲ گروه معماری، رجا؛ دانشگاه غیر انتفاعی؛ قزوین؛ ایران.

^۳ گروه معماری، واحد ابهر؛ دانشگاه آزاد اسلامی؛ ابهر؛ ایران.

نام نویسنده مسئول:

مریم دوگر

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۰۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۵

چکیده

هویت، واژه ایی است وابسته به فرهنگ مردم یک شهر، در گذر زمان، تهران به عنوان پایتخت ایران در صد سال گذشته نمونه و پایه ای برای هویت سایر شهرهاست خانه بخشی از یک هویت شهر می باشد و پاسخ اساسی به یکی از اصلی ترین نیاز انسان یعنی معمار با ساخت فضایی برای زندگی انسان را در ساختار کالبدی به عنوان خانه فراهم می کند که هویت معماری خانه در شهر تهران در گذر زمان از قاجار تا پهلوی دوم دستخوش تغییرات زیادی شد در دوره قاجار هویت معماری خانه ها بر اساس فرهنگ مردم ایران و با ارائه فضاهایی چون هشتی سه دری پنج دری خلوت را برای ساکنین فراهم می آورد طوری که سالیان سال چندین نسل از خانه ها استفاده می کردند اما با برگشت معماران تحصیلکرده در کشورهای اروپایی کم کم الگوهای معماری گذشته تغییر کرد و فضاها بر اساس الگوهای خارجی ساخته شدند هدف پژوهش حاضر بر آن است که با روش توصیفی تحلیلی با مطالعات کتابخانه ایی مقالات و پایان نامه ها و تحلیل بنای امام جمعه تهران در دوره قاجار و خانه تیمور تاش و ارائه الگوهای هویت معماری در این دوره ها به این مهم دست یابد که خانه های تهران هویت معماری خود را از دست داده و دچار بی هویتی شدند.

واژگان کلیدی: هویت معماری، شهر تهران، خانه های تهران، دوره قاجار، دوره پهلوی اول، دوره پهلوی دوم.

مقدمه

مفهوم هویت وابسته به عنصر زمان است و همواره به کیستی و چیستی انسان پاسخ می دهد. هویت در تمام یک ملت ریشه دارد. ویژگی های مشترک در طول زمان ادامه می یابد و این ویژگی ها به نحویکه تجربه های مشترکی برای انسان بوجود بیاورد مفهوم هویت را تداعی میکند، هویت انواع مختلفی دارد که در این جا هویت شهر تهران که خانه ها جز کوچکی از هویت شهر را می سازند. در دوره قاجاریه شیوه جدیدی در معماری ایجاد شد که باز هم بر پایه سبک اصفهان اما در ادامه آن بوده است که می توان آن را سبک تهران نام نهاد. معماری قاجار، اصول، مبانی و الگوهای قدیم معماری ایران را ارتقاء بخشیده و نوآوریهای از نظر فضا بوجود آورد ولی به نظر می رسد قوت لازم برای خلق یک معماری نوین را نداشته است. در دوره قاجار بوده است که برای اولین بار در ایران، ساختمان سازی با تهیه مدارک (پلانها و نماها و...) آغاز می گردد. دوره قاجار از مهمترین ادوار تاریخی معماری ما به شمار می رود که تأثیرات مهم و بسزایی در الگوی مسکن امروزه به جای گذاشته است، بنابر این ضرورت شناخت آن را برای معماری ما لازم میدانند به طوریکه این دوران را می توان به مثابه پلی دانست که الگوی مسکن را از سبک سنتی آن به سبک مدرن و معاصرتبدیل گردانده است که این الگوهای معماری متناسب با نیازهای زندگی معاصر صورت پذیرفت که به تبع آن سبک زندگی ایرانیان تغییر نمود و منطبق با الگوهای فضایی جدید انجام گرفت. در دوره ی پهلوی اول و دوم با بازگشت و حضور معماران تحصیلکرده در کشورهای دیگر از کشورهای اروپا برگشته فضاهای معماری در خانه های قاجار وجود درونگرایی محرمیت و فضاهایی چون سه دری و پنج دری و هشتی ورودی و تزیینات و گچ بری ها جای خود را به الگوهای و ضوابط نقشه کشی غرب دادند و هویت خانه های تهران و شهر تهران را دچار بی هویتی کردند پژوهش حاضر بر آن است که روش توصیفی تحلیلی منابع کتابخانه ای و مقالات و... و با تحلیل نمونه موردی های خانه امام جمعه در زمان قاجار و تحلیل و بررسی خانه تیمورتاش و ارائه الگوها و مقایسه دوره ها چگونگی سیر تحولی هویت معماری قاجار تا پهلوی را تو ضیح می دهد.

پیشینه تحقیق

در مقاله ایی تحت عنوان "بررسی مفهوم هویت در معماری" زمان و مکان به عنوان ظرف حاوی جهان پدیدار، به هویت راه یافتند زیرا در نظر اندیشمندان، فعالیت های انسانی از جمله معماری در طول زمان و در مکان معنا می یابند، مولفه هایی که در گذشته مبتنی بر نوع کیفی و ترکیبی از عینیات و ذهنیات بود، ولی در عالم جدید در چمبه ی عینیات قرار گرفته است. (نجفی، ۱۳۹۵: ۱۴)، سید حسین تقوایی در مقاله ایی تحت عنوان "از سبک تا هویت معماری" فعالیت های انجام شده در مکان، در طول زمان خاطراتی را در ذهن انسان ایجاد می کند، که ممکن است فردی یا جمعی باشند. با رجوع چندین باره به آنها، خاطره های جمعی که از عوامل هویت بخش انسان میباشند، در ذهن انسان نقش می بندد و مکان را متفاوت با جاهای دیگر می کند. زمان نیز صرفا در نوع قراردادی و معطوف به گذشته و متوجه آیندگی آن در نظر گرفته نشده؛ بلکه به عنوان عرصه های که زندگی در آن محقق می شود، مدنظر قرار گرفته شده است. دکتر محمد رضا سلیمانی و همکارانش در مقاله ایی تحت عنوان "بازشناسی مفهوم و اصول هویت در اثر معماری" انطباق فرم با عملکرد درونی تأثیر زیادی در خوانایی معنا و هویت آثار بر عهده دارد. همچنین انطباق ویژگی های کالبدی با مصالح و فناوری بومی نیز به عنوان یکی از مؤلفه های مؤثر در خوانایی معنا و هویت آثار معماری به حساب می آید. در مقاله ایی تحت عنوان "جایگاه هویت در معماری معاصر ایران" یک طراح موفق باید بتواند در هر دوره طبق نیازهای زمان خود آثاری در خور فرهنگ و تمدن اصیل این سرزمین خلق کند. نیازهای عصر حاضر را شناسایی و با درایت خود اثری متناسب با زمان اما با دورنمایی از اصالت طراحی کند که مورد توجه و تأکید اکثریت قرار گیرد. بنابراین چنین پژوهشهایی کمک بسیار به شناسایی هرچه بیشتر هویت، مهم جلوه دادن و تثبیت جایگاه آن در معماری معاصر ایران دارد. آمی احمدی و محمودی، ۱۳۹۶: ۱۰) در مقاله ایی تحت عنوان "مشخصه های هویت کالبدی در بناهای کهن از دیدگاه کریستوفر الکساندر نمونه موردی: بافت قدیم بوشهر" دیدگاه کریستوفر الکساندر درباره هویت کالبدی (تعادل میان نظم و بی نظمی) از این جهت هم عمومیت دارد و هم با معماری بوشهر مطابقت دارد. شناخت مشخصه های هویت کالبدی در معماری بوشهر و الگو بندی کالبدی و فضاهای خاص خود را دارد و از این نظر بسیار متنوع و متکثر است و تعادل میان نظم و بی نظمی هم در بناها در بافت شهری برقرار شده است. (دولابی، کریمی، معراج الدین، ۱۳۹۳) در مقاله ایی تحت عنوان "نقش هویت در ساختار شهری و

معماری امروز ایران" مطالعات صورت گرفته نشانگر آن است که با هویت بودن آثار معماری گذشته حاصل بازتاب ارزش های انسانی در ساحت معماری است. اما نباید ساخت دوباره بناهایی به شکل آثار معماری سنتی را با ساخت معماری با هویت یکی دانست. چرا که معماری سنتی مطابق با نیازهای دوران سنتی بوده است و ساخت معماری با هویت یکی دانست. چرا که معماری سنتی مطابق با نیازهای دوران سنتی بوده است و ساخت دوباره آن ها در زمان حال، با مقتضیات دوران معاصر هماهنگ نخواهد بود و برای احیای هویت در دوران معاصر می بایست نیازهای مادی و معنوی مخاطب را بازشناسی کرد. (اسد پور و همکاران، ۱۳۹۳) حسین فلاح و محمد علی اشرفی گنجی در مقاله ایی تحت عنوان "هویت مکانی یک فضای شهری" همبستگی و تعریف گذرهای شهری، ، مقوله مشارکت ساکنان شهر ها، ماهیت فضای آرام شهری (فراهم آوردن آستانه آرامش انسان در یک تجربه شهری) پرداختگی در نماها، مبلمان و فضای سبز شهری، دیداز بیرون به واحد های معماری و از واحد های معماری به فضای شهری، ایجاد فضاهای عمومی شهری (توجه به شناخت رفتار های اجتماعی) که مردم با حضور در آنها احساس تعلق به مکان شهری و درک هویت مکانی را تجربه کنند. در مقاله ایی تحت عنوان "هویت معماری تهران در زمان حکومت قاجار، پهلوی اول و پهلوی دوم" هویت ما برگرفته از صفات خوب و خصوصیات بومی خودمان باشد، در غیر این صورت ذات و هویت معماری، ما سعی داریم که افراد را با توجه به تمدن ها، راه ها و روش های ساخت بنا و میزان درک افراد از علم و فن معماری که مسلما در هر قسمت از جهان به شیوه ی خاص افراد آنجا انجام می شود قضاوت کنیم. (فضلی وفتحی، ۱۳۹۷)

توصیه جدی می شود که نویسندگان محترم، نکات و آیین نگارش فارسی را رعایت و در نوشتار علمی لحاظ کنند.

جدول شماره ۱- جمع بندی پیشینه تحقیق در مورد هویت معماری (ماخذ: نگارنده)

ردیف	عنوان	انتشارات	سال چاپ	نویسندگان	خروجی
۱	بررسی مفهوم هویت در معماری	همایش ملی فرهنگ گردشگری و هویت شهری	۱۳۹۵	عمادالدین نجفی	در این مقاله به منظور روشن شدن حقیقت مفهوم هویت، سعی شده به بررسی مفاهیم هویت، هویت در معماری و بحران هویت در معماری معاصر ایران پرداخته شود. و نتیجه آن این است که هویت بیش از آنکه معطوف به گذشته باشد به بینش افراد مرتبط است، زمان حال را در بر میگیرد و تقاضا برای بهره مندی از آن ریشه در نیازهای فردی و جمعی در محیط شهر دارد
۲	از سبک تا هویت در معماری	هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی تابستان ۱۳۹۱	۱۳۹۱	سید حسین تقوایی	واژه شناسی هویت، ما را به انسان، معماری و مولفه های تمیزدهنده ی آن می رساند. مولفه های تمیزدهنده ی معماری شامل انسان و باورهایش، مکان و زمان می باشند. در این مقاله ضمن بررسی جایگاه انسان مولف و بهره بردار از معماری، به بررسی مکان از دیدگاه نظریه پردازان پدیدارشناس و روانشناسان محیطی و ارتباط در هم تنیده ی آن با انسان و تاثیر خاطره مکانی پرداخته می شود
۳	بازشناسی مفهوم و اصول هویت در اثر معماری	هویت شهر شماره بیست و پنجم / سال دهم بهار ۱۳۹۵	۱۳۹۵	دکتر محمدرضا سلیمانی، دکتر ایرج	از طرفی مفهوم هویت در آثار معماری نیز ارتباط عمیقی با تعریف مفهوم هویت در انسان داشته به گونه های که یک اثر، به عنوان نمادی از شخصیت فرد به شمار می آید. علی رغم تناقضات گوناگون در

				اعتصام، دکتر فرح حبیب	رابطه با کاربرد این مفهوم در حوزه معماری، اغلب نظریه پردازان تعریف آن را به عنوان معنا یا سطحی از معنا پذیرفت هاند. این معنا، مرتبط با میزان تعامل میان فرد و محیط مصنوع بوده و در کنش متقابل میان آنها تعریف می گردد.
۴	جایگاه هویت در معماری معاصر ایران	سومین کنفرانس سالانه پژوهش های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری	۱۳۹۶	مهدیه آمی احمدی، آزاده محمودی	شناسایی هویت و مفهوم آن در سه بازهی زمانی پیش از مدرن، مدرنیته و پس از مدرن را دارد. سپس به بررسی معماری ایرانی از گذشته تا به امروز و جایگاه هویت در معماری معاصر میپردازد. با توجه به بحران هویت در زمان حال و به خصوص نمود
۵	مشخصه های هویت کالبدی در بناهای کهن از دیدگاه کریستوفر الکساندر نمونه موردی: بافت قدیم بوشهر	همایش ملی معماری، شهر سازی و توسعه پایدار	۱۳۹۳	پویا دولابی باقر کریمی مریم معراج الدین	کریستوفر الکساندر معتقد است که شهرها و بناهای کهن با زبان الگو ساخته شده اند و در دیدگاه تفاوتی اساسی با بناهای امروز دارند. این دیدگاه موجب می شود تا بناهای سنتی که در طی هزاران سال در همه جوامع سنتی در سرتاسر عالم ساخته شده اند با اینکه شکل های بسیار گوناگون دارند؛ وجه مشترکی بیابند. این وجه مشترک هویت کالبدی است و مشخصه های خاص خود را دارد. در این پژوهش با مطالعه بناها در بافت قدیم بوشهر مشخصه های این هویت از دیدگاه الکساندر بررسی می شود.
۶	نقش هویت در ساختار شهری و معماری امروز ایران	اولین همایش ملی در جستجوی شهر فردا «واکاوی مفاهیم و مصادیق در شهر اسلامی - ایرانی»	۱۳۹۳	فائزه اسدپور، عاطفه اسدپور، امیر حسینی	در طول زمان با انسان و باورهایش متحول می گردد، در ایران امروز با بهره گیری از نظام معنایی و نظام اندیشی معنایی طی یک فرایند تاریخی با وصل کردن خودبه هویت معماری و شهرسازی اصیل ایرانی می تواند در عصر معاصر به صورت بدیل زنده سیاسی جلوه نماید.
۷	هویت مکانی یک فضای شهری	همایش عمران و معماری و شهرسازی کرمان	۱۳۸۴	حسین فلاح، محمدعلی اشرف گنجوی	همبستگی و تعریف گذرهای شهری، مقوله مشارکت ساکنان شهر ها، ماهیت فضای آرام شهری (فراهم آوردن آستانه آرامش انسان در یک تجربه شهری) پرداختگی در نماها، مبلمان و فضای سبز شهری، دید از بیرون به واحد های معماری و از واحد های معماری به فضای شهری، ایجاد فضاهای عمومی شهری (توجه به شناخت رفتار های اجتماعی) که مردم با حضور در آنها احساس تعلق به مکان شهری و درک هویت مکانی را تجربه کنند.

۸	هویت معماری تهران در زمان حکومت قاجار، پهلوی اول و پهلوی دوم	چهارمین کنفرانس سالانه ملی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی ایران	۱۳۹۷	رضا فضلی، امید فتحی	در معماری دوران معاصر، کمتر معماری وجود دارد که آثار وی دارای هویت و سبک خاص خود باشد، بلکه بقیه به دنبال تقلید از آثار دیگر معماران هستند و یا بناهای خاص ما که دارای هویت خاص خود کشور است از حال و هوای معماری و تاریخی خود خارج شده و به یک مکان تشریفاتی و کسب درآمد تبدیل شده.
---	--	---	------	------------------------	--

فن و هنر معماری از مهم ترین نشانه ی و ویژگی های فرهنگ هر قوم و هر دوره تاریخی و نشان دهنده فضای زیست انسان در هر زمان است. معماری همیشه و در همه حال تابع اصول و ضوابط معین و شناخته شده ای است و پیوندی استوار و ناگسستنی با فرهنگ، الگوهای رفتاری و ارزش های جامعه دارد و به همین دلیل است که سبک معماری هر دوره، انعکاسی از فرهنگ و هنر آن دوره محسوب می شود، همچنان که تغییرات در معماری با تغییراتی که در سایر عرصه های زندگی به وقوع می پیوندد متناسب است و این تغییرات لازمه معماری پویا و زنده است تا بتواند نیازهای جدیدانسان را پاسخگو باشد. پس اگر معماری را در فرهنگ و سنت معنا کنیم، معماری، معماری که بر اساس فرهنگ و سنت و نیاز امروز و نه گذشته باشد معماری با هویتی است و این هویت همیشه با ماست و خواهد بود.

روش تحقیق

در این پژوهش با نگرش توصیفی- تحلیلی، در راستای جمع آوری اطلاعات از منابع اسنادی و کتابخانه ای استفاده شده است در ابتدا با بررسی و شناخت مفاهیم هویت و بررسی دیدگاه صاحب نظران و بیان الگوهای هویت در معماری و استفاده از مولفه های بدست آمده از مبانی نظری به بررسی نمونه موردی پژوهش یعنی هویت خانه های شهر تهران را از دوره قاجار تا پهلوی پرداخته می شود. داده های مورد نیاز از منابع اسنادی جمع آوری و تحلیل صورت گرفته است.

نمودار ۱: دیاگرام روش تحقیق (ماخذ: نگارنده)

مبانی نظری

معانی و تعاریف واژه شناختی هویت در واژه نامه های فارسی و عربی: (بهزادفر: ۱۳۸۶: ۱۹-۲۰)

فهم معنی واژگانی چون هویت با جست وجو در منابع فارسی شرع می شود. بین پژوهشگرانی که موضوع هویت پرداخته اند، نحوه نگرش و انگاره های پژوهشی دانشپور به این پژوهش نزدیک تر و قابل استناد تر است. لذا شروع گفتار با نقل قول مستقیم از نوشته های این پژوهشگر به بار می نشیند (۱۳۷۹: ۲۵-۱۷) نیکلسون در تعریف از هویت هویت در اصل واژه ای عربی است و از مصدر جعلی ((هو)) که ضمیر مفرد غایب می باشد، گرفته شده است (نیکلسون، ۱۳۷۴: ۷). کلمه هویت اصلاً عربی نیست، اما بعضی مترجمان از استعمال آن ناگزیر بودند و آن را از حرف ((رباط)) یعنی حرفی که در زبان عربی دال بر ارتباط محمول به موضوع است، مشتق کرده اند (صلیبا، ۱۳۶۶: ۶۷۷). در بیان ریشه و اصل کلمه هویت لفظ ((هو)) آورده شده است و هو ((خود)) پنهانی مشاهده آن غیر از درست نباید تعریف شده است (دهخدا، ۱۳۷۲: ۲۰۸۴۷). هویت اشاره به غایت است و آن درباره خدای تعالی اشاره است به کنه ذات او به اعتبار اسماء و صفات و با اشعار به غیوبیت آن. هویت گاه بر وجود خارجی اطلاق می شود که عبارت است از حقیقتاً جزئی (همان، ۲۰۸۶۶). در بیان معنی هویت به واژه دیگری به نام ((تشخص)) نیز اشاره شده است که در واقع به آن عنوان معادل فارسی هویت نگریسته می شود. تشخص: جدایی و ممتاز شدن، تعیین یافتن، انفراد، شخصیت و بزرگی و آنچه بدان چیزی از غیر خود ممتاز شود چنانچه غیر دیگر در آن چیز مشارک آن نباشد، تعریف شده است (همان، ۵۹۰۸). در فرهنگ معین سه معنی عام و یک معنی خاص (فلسفی) برای واژه هویت ذکر شده است: ۱- ذات باری تعالی ۲- هستی، وجود ۳- آنچه موجب شناسایی شخص باشد (مثل ورقه هویت، شناسنامه) ۴- در فلسفه هویت به حقیقت حزنیه تعریف شده فرهنگ فارسی معین سه معنی عام و یک معنی خاص (فلسفی) برای واژه هویت ذکر شده است: ۱- ذات باری تعالی ۲- هستی، وجود ۳- آنچه موجب شناسایی شخص باشد (مثل ورقه هویت، شناسنامه) ۴- در فلسفه هویت به حقیقت حزنیه تعریف شده است، یعنی هرگاه ماهیت با تشخص لحاظ و اعتبار شود، هویت گویند و گاه هویتبه معنی وجود خارجی است و مراد تشخص است و هویت گاه بالذات و گاه بالعرض است (معین، ۱۳۷۱: ۵۲۲۸).

مفهوم هویت در زبان لاتین:

در زبان های لاتین واژه هویت را در برابر ((Identity)) برگزیده اند. این واژه از قرن ۱۶ در زبان انگلیسی کاربرد داشته است و شکل های دیگر آن در سایر زبان های اروپایی از واژه ((Identites)) در لاتین متأخر گرفته شده است. ((Identites)) از دو بخش ((Iden)) به معنای ((همان)) و ((entities)) به معنای ((وجود)) تشکیل شده است. واژه Identity از زمان پیدایش تاکنون بر پنج معنا دلالت است:

۱- کیفیت یا وضعیت ((همان)) بودن؛ همانی مطلق یا وجودی یکتایی.

۲- فردیت، شخصیت (از ۱۶۳۸ م.)؛ وجود فردی (از سال ۱۶۸۲ م.) (رحیم زاده، ۱۳۷۷: ۱۱)

در فرهنگ وبستر، ۱۹۸۸: ۵۹۷ در برابر واژه Identity چهار معنی اصلی ذکر شده است:

۱- الف. همانندی و تشابه ویژگی و خصیصه اساسی یا کلی در موارد مختلف (شباهت)، (ب) همانندی و تشابه در همه آن چیزی که تشکیل دهنده واقعیت عینی شیئی است (کیفیت، حالت و حقیقت یکی بودن) ۲- ویژگی یا شخصیت متمایز کننده فرد (فردیت) ۳- حالتی از همانندی و تشابه با چیزی بیان شده یا ادعا شده ۴- معادله ای که برای مقادیر نمادها جوابگو است. در (فرهنگ آکسفورد ۱۹۸۹: ۶۲۰) نیز دو دسته معنی در تعریف واژه هویت آورده شده است:

۱- (الف) کیفیت یا شرایط (وضعیت) یکسان (همان) بودن در مواد، ترکیب، طبع، خصوصیات یا در کیفیات ویژه، (ب) یکسانی مطلق و اساسی (ج) یکی بودن و یگانگی ۲- (الف) همانندی و تشابه شخصی یا چیزی خودش باشد و نه چیز دیگر (ج) فردیت، شخصیت، وجود شخصی و فردی، خود همان چیز بودن (د) شرایط شناخته شدن در احساسات و علائق، (و) در حوزه منطق: قانون یا اصل اتحاد، اصلی که در قضیه (این همانی) بیان می شود.

بررسی معانی ذکر شده برای این واژه معرف چند ویژگی و مفهوم اصلی تمایز، تشابه، فعل شناسایی و تداوم می باشد. ویژگی دیگر این واژه را می توان در وجود تقابل های دوتایی ذکر کرد که بیانگر وجوه متضاد این مفهوم بوده که از آن جمله می توان به

هویت فردی در مقابل هویت جمعی، هویت انتسابی در برابر هویت اکتسابی و هویت درونی در برابر هویت بیرونی اشاره کرد. تقابل دوگانه بیرونی و درونی در حقیقت بیانگر مهم ترین ویژگی هویت در مرزبندی میان دنیای درونی و بیرونی می باشد که تعریف کننده مفهوم «من» در مقابل «غیر من» می باشد. این تقابل به تعبیری دیگر با مفاهیم خود و شخصیت بیان می گردد به گونه ای که خود دربردارنده وجه درونی و شخصیت معرف وجه بیرونی و اجتماعی هویت می باشد که در طی زمان شکل می گیرد. به این ترتیب می توان گفت که شکل گیری هویت محصول یک فرایند دیالکتیک درونی- بیرونی میان دنیای شخصی فرد و مفاهیم اجتماعی می باشد. (سلیمانی و همکارانش، ۱۳۹۱: ۱۷)

جدول شماره ۴: مفهوم هویت در زبان لاتین منبع. (سلیمانی و همکارانش، ۱۳۹۵: ۱۹)

ردیف	نظریه پردازان	دیدگاه ها در رابطه با مفهوم هویت در معماری	استنتاج اصول
۱	جان لنگ	او معتقد است «طراحان باید برای پاسخ به نیازهای هویتی مردم به خواسته ها و تمایلات آنها توجه داشته باشند. هرگاه که شرایط عوض شود استدلال های جدیدی مورد نیاز است» (لنگ، ۱۳۹۰، ۲۷۲). او همچنین محیط ساخته شده را رمزی فرهنگی می داند که معرف نهادهای اجتماعی به وجود آورنده آنها بوده و با تغییر ادراک انسان نسبت به عملکرد جامعه، فرم کالبدی محیط نیز تغییر می کند (همان، ۲۰۲). وی هدف طراحی را حل مسأله، پاسخ به نیازهای انسانی و غنی ساختن تجربه انسان می داند (همان، ۲۷۷). بر این مبنا او معتقد است که هر کار خلاق طراحی که حقیقتاً در خدمت جامعه است، می تواند از طریق همدلی با مردم و درک قابلیت های محیط و آگاهی از تفاوت های فرهنگی رشد کند (همان، ۲۷۹). او علاوه بر این بالا بردن تجربه انسان نسبت به گذشته را با استفاده از تفکر خلاق، به عنوان یکی از وظایف اصلی طراحان بیان می کند (همان، ۲۸۲).	انطباق با روح زمان، انطباق با نیازهای انسان، قابلیت شخصی سازی، انطباق با بافت، انطباق با فرهنگ، خلاقیت و نوآوری
۲	کوپن لینچ	او هویت را به ساده ترین شکل معنی یا «معنی یک محل» تعریف کرده که شخصیتی مشخص و بی نظیر را به مکان می بخشد و ارتباط نزدیکی با هویت شخصی پیدا می کند. او سازگاری، شفافیت و خوانایی را از اجزاء معنی می داند که ارتباط میان شکل و ارزش های غیرفضایی را بیان می کنند (لینچ، ۱۳۹۰: ۱۷۲). وی معتقد است که «یک مکان خوب، مکانی است که تا حدودی با شخص و فرهنگ وی تناسب داشته باشد، وی را از جامعه اش، از گذشته اش، از شبکه زندگی و جهان زمان و فضا که همه چیز را احاطه کرده آگاه سازد. این نماها وابسته به هر فرهنگ - خاص می باشند. لیکن از آن دسته از تجارب مشترک و عمومی زندگی نظیر سرما و گرما، خشک و تر، روشنی و تاریکی، بزرگی و کوچکی، زنده و مرده، متحرک و ثابت، توجه و غفلت، پاکیزگی و کثافت، آزادی و محدودیت نیز بهره می برد» (همان، ۱۸۱).	انطباق فرم و عملکرد (شفافیت) (انطباق با بافت (خوانایی)، انطباق با فرهنگ (سازگاری)، انطباق با روح زمان، قابلیت شخصی سازی، انطباق با نیازهای انسان
۳	کریستین نوربرگ شولتز	او چپستی و کجایی اشیاء را مرتبط با یکدیگر دانسته و هویت آنها را به فرم ویژه حضور آنها تعریف می کند (نوربرگ شولتز، ۱۳۸۷: ۷۱) شولتز هویت را مفهومی یکپارچه و وحدت یافته می داند که به صورت هواسپهر/	انطباق فرم و عملکرد (شفافیت)، انطباق با بافت (خوانایی)،

انطباق با فرهنگ (سازگاری)، انطباق با روح زمان، قابلیت شخصی سازی، انطباق با نیازهای انسان	اتمسفر یا جو مکان بر مخاطب تأثیر می گذارد (همان، ۴۳) که به روح مکان شناخته می شود و در طول تاریخ و زمان پایدار می ماند (همان، ۹۶). او معتقد است که «معماری اصیل معماری مراقبت است؛ اما معماری مراقبت لزوماً معماری مشارکت است» (نوربرگ شولتز، ۱۳۸۲، ۱۱۵). شولتز انسجام صوری را صفت اصلی زیست جهان دانسته و معتقد است که یک ساختمان، عالم را گرد هم می آورد. او این گرد هم آمدن را بر حسب سه اصل تجسم فکری (یعنی کار معمار فضامندی محیط را شرح می دهد). (تکامل) یعنی ساختمان به محیط چیزی را که کم دارد اضافه می کند (و نمادآوری) جا به جایی عالمی مفهوم از مکانی به مکان دیگر تعریف می کند (همان، ۱۱۲).		
انطباق با بافت، انطباق با اقلیم، انطباق با فرهنگ، انطباق با نیازهای انسان، انطباق با روح زمان، انطباق فرم با فناوری و مصالح	او بنابر دیدگاه جنکز، معماری را مجموعه ای از مهارت ها و علوم می داند که قابل توصیف نبوده و تقلیل ناپذیر است اما عملکرد اصلی آن را در شکل دادن به هویت مکان معرفی می کند (ابل، ۱۳۸۷: ۲۷۵). او اختلاط فرهنگی را به عنوان پدیده ای طبیعی در شکل گیری هویت معماری می داند و فرایندهای خلاق تعامل فرهنگی را به عنوان مناسب ترین تعریف هویت فرهنگی بیان میکند (همان: ۲۹۴). بر این مبنا او معماری منطقه ای واقعی را محصول درهم تنیدگی فرهنگی و منطق های کردن مدلهای وارداتی تعریف می کند (همان: ۳۱۲). وی طراحی تعاملی، مشارکتی و هماهنگ با نیازهای مصرف کننده را به عنوان راه حلی برای ایجاد تنوع، پیچیدگی و هویت بخشی به آثار معماری بیان می کند (همان: ۴۴). او با رد نگرش تضادگونه سنت و مدرنیته و پذیرش اصل بی زمان بودن نوآوری، وحدت میان گذشته و آینده را به عنوان یکی از اصول مهم دوران پست مدرن و مطابق با دیدگاه «هم این، هم آن» و نتوری بیان می کند (همان، ۲۴۵). او همچنین استفاده از فناوری مناسب را عاملی مهم در ارائه معماری منطق های می داند (همان، ۳۸۰).	کریس ابل	۴
انطباق با فرهنگ، انطباق با اقلیم، انطباق فرم و عملکرد، انطباق فرم با فناوری و مصالح، انطباق با نیازهای انسان	او ارزیابی معماری را بر مبنای ۵ مؤلفه تناسب فضاها با فعالیتها، تنظیم شرایط محیطی، دلالت فرهنگی، توجه به تبعات اقتصادی و توجه به تأثیرات محیطی مورد توجه قرار می دهد (برودبنت، ۱۳۸۸: ۱۴). وی ویژگی های بارز ساختمان پایدار را شامل توجه به مکانیابی، استفاده از مصالح در دسترس، طراحی بر اساس حداقل انرژی وارداتی، توجه به حداقل مصرف آب، احترام به کاربران و تأمین دسترسی مناسب بیان می کند. او بنا را وسیله ای برای جرح و تعدیل شرایط موجود در یک مکان ویژه می داند که بشر را قادر می سازد تا فعالیت های ویژه ای را با سهولت بیشتر و در آرامش به انجام رساند (همان: ۱۵۷). وی همچنین طراحی را فرایندی خلاق یا نوعی حل مسأله می داند که وظیفه آن پاسخگویی به نیازهای انسان م یباشد (همان: ۱۶).	جفری برودبنت	۵
انطباق با نیازهای انسان، انطباق با فرهنگ،	او هدف اصلی طراحی، خلق محیط هایی مناسب و مطابق با خواست ها و فعالیت های استفاده کنندگان می باشد (راپاپورت، الف ۱۳۹۱: ۱۵). او با	ایموس راپاپورت	۶

قابلیت شخصی سازی (انعطاف پذیری)، (انطباق با بافت) خوانایی	تأکید بر نقش فرهنگ در معماری معتقد است که «ارتباط بین فرهنگ و شکل ساخته شده می بایست انعطاف پذیر باشد تا طراحی تا آنجا که امکان دارد با انتهای باز باشد» (همان، ۱۷۹). او معنی را مفهومی تداعی کننده و مربوط به استفاده کنندگان می داند و بر این مبنا آن را متغییری فرهنگی معرفی می کند که در ارتباط تنگاتنگی با مفهوم شخصی شدن قرار دارد. او می نویسد «معنی بسیاری از محیط به صورت شخصی- با مسلط شدن بر آن، کامل کردن و تغییر آن به وجود می آید» (راپپورت، ۱۳۹۱: ۲۴) و همچنین معتقد است که «با افزایش خوانایی و تشابه بین معانی و پیام هایی که از آن طریق منتقل می شود، معانی افزایش می یابد» (همان، ۹۶).		
تداوم انطباق با روح زمان، انطباق با فرهنگ، انطباق فرم با فناوری و مصالح، خلاقیت و نوآوری، انطباق با اقلیم	او فرهنگ محلی را مقوله ای نسبتاً تغییر ناپذیر می داند که بایستی مبتنی بر شرایط زمان تعریف شود (فرامپتون، ۱۳۸۵، ۱۰۸) و در توضیح منطقه گرایی انتقادی می نویسد: «منطقه گرایی انتقادی باید به عنوان نوعی تجربه فرعی درک شود که از طریق آن در عین انتقاد از مدرنیسم، جنبه های آزادی خواهانه و در حال پیشرفت میراث معماری مدرن به هیچ وجه نادیده گرفته نشود... منطقه گرایی انتقادی تشخیص معمار به عنوان یک واقعیت تکنونیک را مهمتر می داند...» (همان، ۱۱۸). او منطقه گرایی انتقادی را نوعی معماری محصور و هوشیار می داند که بر روی عوامل خاص مکانی تأثیرگذار است، توپوگرافی را نظم بخشیده و به عبارتی دارای ظرفیتی خاص برای پاسخ به شرایط معین تحمیل شده از سوی محل، آب و هوا و نور است» (همان، ۱۱۹). وی همچنین معتقد است که «منطقه گرایی انتقادی از یکسو با تحریک عاطفی زبان بومی مخالف است و از سوی دیگر معتقد به بازسازی عناصر زبانی بر حسب اپیزودهای منفصل در قالب چارچوبی کلی است» (همان، ۱۱۹).	کنت فرامپتون	۷
انطباق با فرهنگ، قابلیت شخصی سازی، خلاقیت و نوآوری، انطباق با بافت	کالن با تأکید بر نقش ادراک، خاطرات و تجربیات انسان را به عنوان عاملی مهم در طراحی محیط بیان می کند و می نویسد «منظره به این خاطر مفید است که خاطرات و تجربیات ما را به یاد می آورد، یعنی همان عکس العمل های احساسی درونی که وقتی ظهور کردند قادراند روند افکار ما را برهم بزنند» (کالن، ۱۳۹۰: ۷). بر این مبنا او طراحی را با استفاده خلاقانه از ارزشهای ذهنی مخاطب پیشنهاد می کند. او که مشاهدات بصری را به عنوان اصلی مهم در ادراک محیط می داند، ایجاد دید پی در پی را به عنوان راه حلی مناسب برای ایجاد هماهنگی در محیط می داند (همان، ۹).	گوردن کالن	۸

۹	چارلز کوره آ	چارلز کوره آ هویت را یک فرایند می داند و معتقد است که شکل فرایندی هویت، موجب شک لگیری و توسعه آن در طی زمان و بر مبنای حل مشکلات واقعی می گردد. از طرفی او معتقد است که این پدیده مفهومی خود آگاهانه نبوده بلکه نیازمند نگاه بیرونی و درک مخاطب م یباشد . (Correa,1983:10) بر این مبنا او معماری معاصر را مستلزم برداشت اصول و تطبیق آن با مصالح، عادات، اقلیم و سنتها می داند که معماری را با شرایط و هویت محلی تطبیق می دهد. کوره آ مفهوم اقلیم را عاملی اساسی می داند که نقشی اساسی در تعیین فرم بناها، فرهنگ و آداب و رسوم ملتها دارد. (Ibid, 10) کوره آ ویژگی دیگر هویت را کثرت گرا بودن آن میدانند، به این مفهوم که هویت جلو ه های بسیار زیادی داشته و نمی توان یک جواب مشخص را برای آن در نظر گرفت. او همچنین از پویایی و تغییر به عنوان ویژگی دیگر هویت نام می برد. (Ibid: 98)	تداوم، قابلیت شخصی سازی، انطباق با نیازهای انسان، انطباق فرم با فناوری و مصالح، انطباق با اقلیم، انطباق با فرهنگ، انطباق با روح زمان
---	--------------	--	---

جدول شماره ۴: مفهوم و اصول سازنده هویت در معماری از دیدگاه نظریه پردازان (سلیمانی و همکارانش، ۱۳۹۵: ۲۱)

کریستین نوربرگ شولتز	کوبین لینچ	جان لنگ	چارلز کوره آ	گوردن کالن	کنت فرامپتون	ایموس راپاپورت	جفری برودبنت	کریس ابل	
●	●								وحدت
●			●		●				تداوم
		●		●	●			●	خلاقیت و نوآوری
	●	●	●		●			●	بیان روح زمانه
●	●	●	●	●	●	●	●	●	انطباق با فرهنگ (سازگاری)
			●					●	انطباق با اقلیم
●	●	●		●	●	●	●	●	انطباق با بافت و زمینه (خوانایی)
●	●	●	●			●	●	●	انطباق با نیازهای انسان

●	●						●	انطباق فرم و عملکرد (شفافیت)
			●	●			● ●	انطباق با مصالح و فناوری بومی
●	●	●	●	●		●		انعطاف پذیری (قابلیت شخصی سازی)

با توجه به تحلیل و مقایسه مولفه های هویت از دیدگاه صاحب نظران به این نتیجه می رسیم که از بین مولفه ها انطباق با فرهنگ (سازگاری)، انطباق با بافت (خوانایی)، انطباق با نیازهای انسان در مولفه های دیگر از نظر تمام اندیشمندان مورد تایید است پس نتیجه می گیریم که مولفه های اصلی در نمودار زیر تبیین می گردد که این سه مولفه از همه نقش پررنگ تری دارد.

نمودار ۲: مولفه های اصلی هویت معماری از دیدگاه صاحب نظران (منبع: نگارنده)

هویت در شهر

هویت شهرها وابسته به سه عامل انسانی، طبیعی و مصنوع است. اما وی نیز معتقد است این عوامل در صورتی می تواند منجر به هویت بخشی گردد که توسط انسان درک گردد. سپس هویت فضا را در ارتباط با انسان شامل دو بخش هویت مکان و هویت

مکانی میداند. هویت مکانی مرتبط با خاطرات افراد نسبت به آن مکان و هویت مکان نیز به تمایز فضا با سایر فضاهای شهر میپردازد که ارتباطی با خاطره ندارد (بهزادفر، ۱۳۸۹، ص ۵۹-۶۶). هویت مکانی را به دو بخش مثبت و منفی تقسیم میکند و عنوان میدارد که در صورتی که این همانی با فضا در اثر خاطرات فضاهای بالارزش را شامل گردد مثبت و در غیر این صورت منفی است. یعنی ممکن است شخصی با مخروبهای که سالها است در آنجا زندگی میکند و خاطره دارد احساس این همانی کند (تقی زاده، ۱۳۹۲: ص ۶۵).

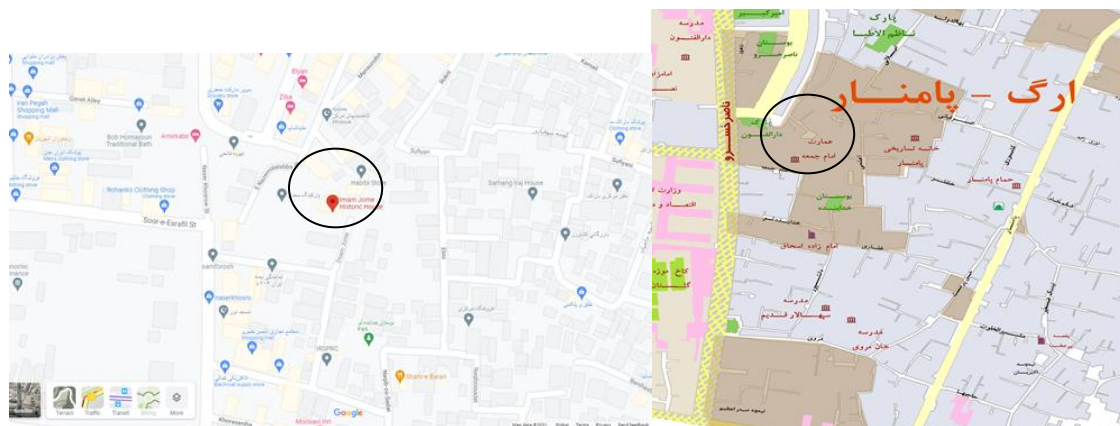
یافته ها

خانه سنتی نقش استمرار دهنده فرهنگ را بازی می کرد نسل های متعددی در یک خانه به سر می بردند، عمر خانه طولانی و تغییرات آن اندک بود. فرق دیگری هم با خانه امروزی داشت که در تقابل با طبیعت قرار نمی رفت. یک محیط مصنوعی و مکانیکی نبود، همه جا با طبیعت کنار می آمد، از طبیعت کنار نمی کشید، هم در ساخت و ترکیب با زمین و هم در پردازش فضا و ترکیب با آسمان معامله و مشارکت می کرد. وبه همین جهت است که خانه قدیمی رازآمیز، موج، دست نیافتنی و تمام نشدنی بود و هر قدر ساکنانش در آن بیشتر اقامت می کردند، تداوم حضورشان فضاهای خانه را ژرفناک تر و از روح و احساس وزندگی آکنده تر می ساخت. (بهزادفر، ۱۳۸۷: ۲۹۴)

خانه امام جمعه تهران:

ساختن در محدوده بافت تاریخی خیابان ناصری (ناصر خسرو) روبروی وزارت دارائی در کوچه ای باریک به نام کوچه امام جمعه قرار گرفته است. محله ای که این خانه در آن واقع شده در گذشته های دور به نام محله عودلاجان شهرت داشته است و تکیه دولت سابق هم در همین محله و با اندکی فاصله از خانه امام جمعه قرار داشته که امروزه نشانه های معماری آن محور شده است.

بررسی موقعیت (شهری، محلی):

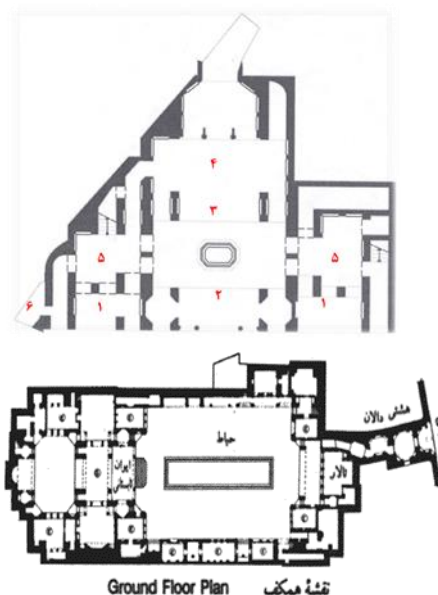
عکس شماره ۱ و ۲: موقعیت امام جمعه تهران در محله عودلاجان (url1:www.googlemap.com)

1- ورودی جنوبی

2- تالار تابستانی

3- تالار زمستان

4- اتاق خصوصی

۷/ تالار تابستانی

۸/ گوشواره شرقی (تقسیم فضاهای)

۹/ گوشواره شرقی تالار تابستانی

۱۰/ غلام گردشها

۱۱/ ایوان

۱۲/ راه پله ورود به ایوان

۱۳/ پستو

۱/ شاه نشین تالار زمستانی

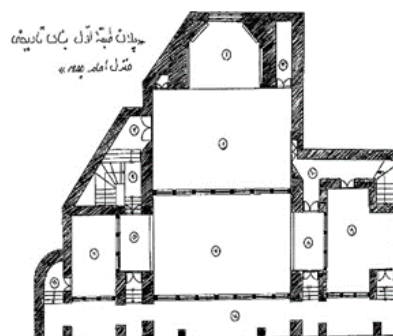
۲/ تالار زمستانی

۳/ ورودی تالار زمستانی

۴/ ره پله برای ورود به تالار

۵/ فضای پیش ورود به تالار تابستانی

۶/ گوشواره غربی تالار تابستانی

عکس شماره ۳ و ۴: پلان طبقه همکف و اول خانه امام جمعه تهران

عکس شماره ۵ و ۶ و ۷ و ۸: نمای بیرونی از خانه امام جمعه و نمای داخلی (url2:www. fa. wikipedia. org) و url3: (url4:www. irna. ir) و (www. vom. ir)

مواد و مصالح بکار رفته در بنا:

مصالح به کار رفته برای کرسی چینی از قلوه سنگ و برای دیوارها از کاهگل و آهک را برای تهیه ملات شفته آهک و از آجر برای نماسازی و حفاظت از دیوار و پوشش سقف ها و از کاهگل برای پوشش بام و از آجر برای نماسازی و حفاظت از دیوار و پوشش سقف ای سفالی برای پوشش سقف ها از کاهگل برای پوشش بام و از آجر برای نماسازی و حفاظت از دیوار و پوشش سقف ها و تنپوشه ای سفالی برای

هدایت آب به منزل و درب های چوبی و سنگ برای ساخت مجسمه های سنگی و ساخت حوض و از تیرهای چوبی برای اجرای سقف تیرچوبی برای اجرای سقف تیرچوبی واز شیشه های رنگی برای استفاده از درب ها و از شیشه های رنگی برای استفاده از درب ها و از ملات گچ برای زیرکاری صاف کردن دیوار و سقف از گچ برای گچبری و ایجاد تزیینات در نما استفاده شده است.

عمارت تیمورتاش پهلوی اول

عمارت تیمورتاش در محدوده ی پادگان باغشاه سابق و در بخش شمال غرب این پادگان واقع شده است و در حال حاضر در داخل محوطه ی دانشگاه فرماندهی و ستاد و به عنوان ستاد فرماندهی این دانشگاه مورد استفاده است.

عکس شماره ۱۰: بررسی موقعیت شهری و محلی تیمورتاش پهلوی اول (url5:www. googlemap. com)

این بنای تاریخی در حدود سال ۱۳۱۰ ساخته شد و همان طور که از نامش پیداست، متعلق به عبدالحسین تیمورتاش، وزیر دربار پهلوی اول بود. بنای مورد نظر در دو طبقه ساخته شده و در بخش هایی از ساختمان زیرزمین نیز وجود دارد. ابعاد تقریبی هر یک از طبقات ۲۰×۱۷ متر است و پلان طبقه ی اول و دوم کاملاً برهم منطبق هستند. ارتفاع در طبقات مختلف این ساختمان به سبب فرم خاص معماری آن و نیز نوع پوشش سقف که در زیرزمین از نوع پوشش ضربی و در طبقات دیگر به صورت تخت و با تیرچوبی است، با هم تفاوت دارد؛ به ترتیبی که ارتفاع سقف در زیرزمین حدود ۳ متر و در طبقه ی همکف ۴/۷۰ و در طبقه ی فوقانی حدود ۵/۴۰ متر است. پوشش نهایی ساختمان، شیروانی با خرپای چوبی است و ارتفاع نهایی آن تا سطح تراز محوطه حدود ۱۵ متر است.

نظام سازه ای به کاررفته در بنا دیوارهای ضخیم باربر آجری است که ضخامت آن در زیرزمین به بیش از ۱ متر می رسد و از پوشش تخت چوبی (در زیرزمین پوشش ضربی) تبعیت می کند. مصالح عمده ی به کاررفته در بنا آجر با ملات و چوب است که هر یک با توجه به خواص خود در بخشی از بنا به کار رفته اند. (کامی شیرازی، ۱۳۹۱).

عوامل تزیینی به کاررفته در این عمارت عبارتند از: نمای آجری عمارت که در ساخت آن از آجر به نحوی استادانه و هنرمندانه برای تزیین نما استفاده شده و بسیار چشم نواز و زیباست؛ آینه کاری های نفیس و زیبای موجود در بنا که در گیلویی ها و سقف تالار اصلی کار شده اند؛ گچ بری های ظریف و زیبای سرستون ها و سایر بخش های بنا؛ درها و پنجره های چوبی با فرم ها و اشکال خاص (موسوی، ۱۳۸۳).

عکس شماره ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴: نمای خارجی و داخلی خانه تیمور تاش پهلوی اول (url6:www. aoapedia. ir)

عکس ۱۶ و ۱۷: پلان و نمای خانه تیمور تاش (url7:www. aoapedia. ir)

تحلیل و بررسی یافته ها:

ویژگی های پلان های مسکونی دوره ی قاجار: منبع (جلیلی تورج، اکبری سروش، ۱۳۹۴: ۴)

نمودار ۴: ویژگی پلان های مسکونی پهلوی اول برگرفته از (جلیلی تورج، اکبری سروش، ۱۳۹۴: ۴)

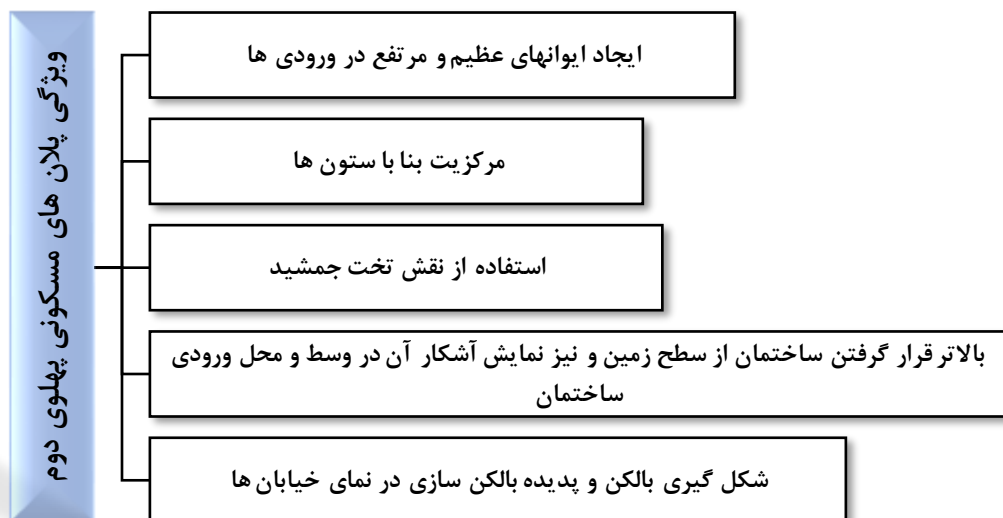
پس از سال ۱۲۴۴ ه.ق: (۱) اندرونی، (۲) بیرونی، (۳) حیاطیه

عکس شماره ۹: نمونه پلان خانه حاج محمد حسن امین الضرب قاجار بر اساس شماره ۱ و ۲ و ۳ منبع (جلیلی تورج، اکبری سروش، ۱۳۹۴: ۴)

نمودار ۴: ویژگی پلان های مسکونی پهلوی اول برگرفته از (جلیلی تورج، اکبری سروش، ۱۳۹۴: ۴)

نمودار ۵: ویژگی پلان های مسکونی پهلوی دوم برگرفته از (جلیلی تورج، اکبری سروش، ۱۳۹۴: ۴)

جدول شماره ۵: تحلیل مشخصات دوره های قاجار و پهلوی اول و پهلوی دوم منبع ((جلیلی تورج، اکبری سروش، ۱۳۹۴: ۴))

ردیف	دوره	عوامل تاثیرگذار بر معماری	ویژگی معماری	ویژگی اصلی پلان
۱	قاجار	سنت فرهنگ مذهب	توجه رعایت محرمیت ها در فضا سازی	پلان ها کشیده در امتداد بنا تنوع وسبکی و گشایش فضا های بیشتر قرار گرفتن ورودی ها ته

نسبت اهمیت محرمیت فضا های داخلی در طرفین اصلی و فرعی حیاط بیرونی و اندرون	استفاده از فرم های درون گرا تلفیق معماری ایرانی و اروپایی	ورود عناصر اروپایی		
ایجاد پیش ایوانی اختلاف سطح از زمین داشتن پله از یک، دو یا سه طرف ستون های مدور یا چندوجهی خانه ها عموماً دارای یک حیاط بیرونی بوده و حیاط اندرونی حذف شده راه پله مرکزی و ایوان های بیرون زده	ورود سبک های غربی استفاده از فرم های برونگرا تلاش برای تجدد و مدرنیته عدم توجه به نیازهای فرهنگی و سنتی استفاده از تکنولوژی	روابط سیاسی وضعیت اقتصادی ورود معماران خارجی	پهلوی اول	۲
ایجاد ایوانهای عظمی و مرتفع در ورودی ها مرکزیت بتا با ستون ها استفاده از نقش تخت جمشید بالاتر قرار گرفتن ساختمان از سطح زمین و نیز نمایش آشکار آن در وسط و محل ورودی ساختمان شکل گیری بالکن و پدیده بالکن سازی	همسویی و هماهنگی با معماری مدرن استفاده از فرم های برونگرا استفاده از تکنولوژی تلفیق معماری بومی ایرانی و خصوصیات جهانی عصر مدرن	روابط سیاسی وضعیت اقتصادی ورود معماران ایرانی تحصیل کرده خارج تحولات اجتماعی	پهلوی دوم	۳

نتیجه گیری

مفهوم هویت در یک شهر وابسته به عنصر زمان است در این پژوهش برای پاسخ به سیر تحولی هویت در دوره های قاجار و پهلوی اول و دوم به این نتیجه می رسیم که با ورود به عناصر فرهنگی کشورهای غربی در فرهنگ ایران هویت جامعه ایران دچار تغییر شده و نه تنها در هویت شهر تهران بلکه در مقیاس کوچکتر بر روی خانه ها که بخشی از هویت شهر تهران را تشکیل می دهند تاثیر بسزایی داشته با تحلیل خانه امام جمعه تهران و بررسی ویژگی های خانه های قاجار، طراحی خانه های قاجار بر اساس فرهنگ ایرانی و حفظ فضاها و هویت ایرانی رعایت محرمیت ها در فضا سازی و استفاده از فرم های درون گرا که معمولاً دارای حیاط مرکزی اتاق های سه دری و پنج دری با ارسی و تزیینات بی نظیر بود و فضاها دارای هشتی و دالان بودند اما به مرور در پهلوی اول با مطالعه بر روی خانه تیمور تاش، و ویژگی های پهلوی اول ورود سبک های غربی استفاده از فرم های برونگرا و عدم توجه به نیازهای فرهنگی و سنتی در خانه های شهر تهران و در ادامه در دوره ای پهلوی دوم کم کم هویت شهر تهران دچار بی هویتی شد و خصوصیات معماری مدرن و هویت و فرهنگ های کشورهای اروپایی وارد تهران و خانه های تهران شد و خانه ها بر اساس الگوهای غربی به تقلید از فضاها و چیدمان اسباب وسایل غربی طراحی شدند و خانه های شهر تهران در انبوه ساخت و سازها به همراه شرایط بد اقتصادی و سرپناهی برای مردم مهاجر شهر های دیگر هویت خود را از دست دادند و دچار بی هویتی شدند.

منابع و مراجع

- [1] Correa, C. (1983). Architecture and Identity. Singapore: Concept Media Pte Ltd.
- [۲] ابل، ک. معماری و هویت. فرح حبیب، مترجم. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات. نشر اثر اصلی ۱۳۸۷. ۱۹۹۷
- [۳] ادیب زاده ج، خالص اهر، ا، ۱۳۹۵، بررسی زیبا شناسی در معماری، ششمین کنفرانس بین المللی توسعه پایدار و عمران شهری شماره ۶.
- [۴] اسدپور ف، اسدپور ع، حسینی، ا، ۱۳۹۳، نقش هویت در ساختار شهری و معماری امروز ایران، اولین همایش ملی در جستجوی شهر فردا، واکاوی مفاهیم و مصادیق در شهر اسلامی - ایرانی.
- [۵] آمی احمدی م، محمودی، آ، ۱۳۹۶، جایگاه هویت در معماری معاصر ایران، سومین کنفرانس سالانه پژوهش های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری.
- [۶] تقوایی ج، ۱۳۹۱، از سبک تا هویت در معماری، هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی دوره ۱۷ شماره ۲ تابستان ۱۳۹۱.
- [۷] جلیلی ت، اکبری س، ۱۳۹۴، بررسی تحولات پلانهای مسکونی از دوره قاجار تا پهلوی دوم، اولین کنفرانس سالانه پژوهش های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری.
- [۸] دولابی پ، کریمی ب، معراج الدین، م، ۱۳۹۳، مشخصه های هویت کالبدی در بناهای کهن از دیدگاه کریستوفر الکساندر نمونه موردی: بافت قدیم بوشهر، همایش ملی معماری، شهر سازی و توسعه پایدار.
- [۹] راپاپورت، آ، فرهنگ، معماری و طراحی. ماریا برزگر و مجید یوسف نیا پاشا، مترجمان. ساری: انتشارات سلفین. ۱۳۹۱.
- [۱۰] سلیمانی م، اعتصام ا، حبیب ف، ۱۳۹۵، بازشناسی مفهوم و اصول هویت در اثر معماری، هویت شهر بهار ۱۳۹۵، دوره ۱۰، شماره ۲۵؛ از صفحه ۱۵ تا صفحه ۲۶.
- [۱۱] صلیبا، جمیل، ۱۳۶۶، فرهنگ فلسفی، ترجمه منوچهر صانع دره بیدی، تهران، حکمت.
- [۱۲] [فرامپتون، ک، ۱۳۸۵، منطقه گرایی انتقادی، (ایمان رئیسی، مترجم) معماری و فرهنگ.
- [۱۳] فضلی ر، فتحی ا، ۱۳۹۷، هویت معماری تهران در زمان حکومت قاجار، پهلوی اول و پهلوی دوم، چهارمین کنفرانس سالانه ملی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی ایران.
- [۱۴] فلاح ح، اشرف گنجوی، م، ۱۳۸۴، هویت مکانی یک فضای شهری، چهارمین کنفرانس سالانه ملی مهندسی عمران، معماری و شهرسازی ایران
- [۱۵] کالن، گ، ۱۳۸۲، گزیده منظر شهری، ترجمه دکتر منوچهر طبیبیان، تهران، دانشگاه تهران.
- [۱۶] کامی شیرازی، م، ۱۳۹۱، معماری مسکونی ایران در دوره ی پهلوی اول، [www. aopedia.ir](http://www.aopedia.ir)
- [۱۷] لنگ ج، ۱۳۸۱، آفرینش نظریه های معماری (نقش علوم رفتاری در طراحی محیط)، ترجمه عایرضا عینی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران
- [۱۸] لینچ، ک، ۱۳۷۴، سیمای شهر، ترجمه منوچهر مزینینی، تهران، دانشگاه تهران.
- [۱۹] نجفی ع، ۱۳۹۵، بررسی مفهوم هویت در معماری، همایش ملی فرهنگ گردشگری و هویت شهری دوره ۲.
- [۲۰] نقی زاده، م، ۱۳۹۴، تأملاتی در تعامل با فرهنگها در زمینه ی نظریه ها و اصطلاحات، (نمونه: فضا و مکان)، هنر و معماری، نشریه مطالعات معماری ایران، پاییز و زمستان ۱۳۹۴ - شماره ۸، ۸ تا ۱۰.
- [۲۱] معین، م، ۱۳۸۱، فرهنگ فارسی، تهران، دانشگاه تهران.
- [۲۲] موسوی، ر، ۱۳۸۳، «خانه ی تیمورتاش»، گزارش ثبتی اداره کل میراث فرهنگی استان تهران.
- [۲۳] نیکلسون، ر، ۱۳۷۴، تصوف انسانی و رابطه انسان و خدا، ترجمه محمد رضا شفیعی کدکنی، تهران، سخن.